

Met interviews vang je ziel van acteur niet

Acteurs zijn extreem zelfbewust, onzeker, aanstellerig, ijdel en van 's ochtends tot 's avonds bezig met hoe ze overkomen. 'Echt' zijn ze nooit. Vanuit die overtuiging beginnen Paul Cohen en Martijn van Haalen aan 'Bloot – een film over acteren' (NTR). Hun doel: door die façades heenprikken en de essentie van het kunstenaarschap openbaren.

Het duo filmt Toneelgroep Amsterdam, die vijftienvintig jaar bestaat, tijdens de repetities voor 'Husbands'. Daar tussendoor interviews met de cast en regisseur Ivo van Hove. Zijn Cohen en Van Haalen geslaagd in hun opzet? Hebben ze ons echt de ziel van de speler laten zien of bevestigen ze slechts hun eigen vooroordeel: acteurs zijn altijd nep?

Voor ik die vraag beantwoord, eerst dit: tv is eigenlijk geen geschikt medium voor toneel. De wetten van theater zijn totaal anders dan die van het kastje. Moet je in de schouwburg groot spelen

om de achterste rij te bereiken, op het scherm moet je het juist klein houden, anders komt het al gauw hysterisch over. 'Husbands' barst met z'n heftige emotionele en seksuele scènes bijna de beeldbuis uit. Toneel dat niet voor tv is geschreven, kun je er beter niet op vertonen.

Los van die handicap geeft de cast nogal uiteenlopende antwoorden op de vraag wat acteren nu werkelijk is. Halina Reijn: "Stukje geleide realiteit." Barry Atsma: "Kwestie van een snorretje en een hoedje." Hans Kesting: "Doen alsof." Roeland Fernhout: "Je gevoels echt laten overkomen, zonder ze uit te serveren." De worsteling van de makers is die van de acteurs: wat is echt? Een onmogelijke vraag natuurlijk. Atsma zal best weten dat hij chargeert met z'n hoedje en z'n snorretje, maar ja, het is tv, en dan moet het pakkend zijn. Zodra de camera erop staat, is de onbevagenheid weg.

Toch is met deze beperkingen niet het hele verhaal over 'Bloot' verteld. De makers weten wel degelijk te boeien, juist door ons zo levensgroot hun gevecht en dat van de spelers in het gezicht te smijten. Is Reijn echt of aan het acteren wanneer ze buiten beeld in gesnik uitbarst en uitroept: "Ik ben zo blij dat jullie er zijn." En hoe echt is Kesting als hij boos de repetities verlaat? "Straks weer een scène waarin we alles in elkaar moeten trappen. Ik ben er even klaar mee." Komen die woorden uit z'n hart of zegt hij ze omdat hij het belangrijk vindt dat de kijker ziet dat ook zulke dingen gebeuren bij toneel?

'Bloot' brengt door zijn geïmprecisiteit de kijker in een soort prettige verwarring. Ofschoon je op een gegeven moment ook wel denkt: nu niet nóg een laag a.u.b., nu weten we het wel. Dat is wanneer de makers erover beginnen dat ook in hún vak authenticiteit zo belangrijk is. Er zit veel vormexperiment in 'Bloot': interviewen in het halfduister, bibberig zwart-wit, stemmen buiten beeld waardoor je niet altijd weet wie aan het woord is. Alsof de inhoud op zich al niet ingewikkeld genoeg is.

De essentie van toneel is: zien, ervaren, proeven, voelen, horen, tasten. Veel meer dan erover praten. Als Cohen en Van Haalen wilden aantonen hoezeer woorden tekortschieten om maskers te laten vallen en de ziel van de acteur bloot te leggen, dan hebben ze een geslaagde film gemaakt.

'Husbands' barst met z'n heftige scènes bijna de beeldbuis uit.

